

राष्ट्रीय बातम्या

सरोगसी नियम

- केंद्र सरकारने 21 फेब्रुवारी रोजी सरोगसी (नियमन) नियम, 2022 मध्ये बदल केले, ज्याने विवाहित जोडप्यांना सरोगसीसाठी दात्याची बीज किंवा शुक्राणू वापरण्याची परवानगी दिली, वैद्यकीय समस्या असलेल्यांना दिलासा.

महत्त्वाचे मुद्दे:

- सरोगसी, ही एक अशी प्रक्रिया आहे जिथे एक स्त्री (गर्भाशय दायीनी) एखाद्या जोडप्यासाठी (अपेक्षित पालक) मूल जन्माला घालते आणि वाढवते. हे एक गुंतागुंतीचे आणि सतत विकसित होणारे क्षेत्र आहे.
- यामध्ये मुख्यत्वे दोन प्रकार आहेत: पारंपारिक सरोगसी, जिथे गर्भाशय दायीनी ही बाळाची जैविक आई देखील असते, आणि गर्भाधान सरोगसी, जिथे इन विट्रो फर्टिलायझेशन (IVF) द्वारे तयार केलेले भ्रूण गर्भाशय दायीनीच्या गर्भाशयात रोपले जाते, ज्यामुळे तीचा बाळाशी आनुवंशिक संबंध नसतो.
- भारतात, सरोगसी (नियमन) कायदा, 2021 लागू झाल्याने सरोगसीमध्ये लक्षणीय बदल झाले आहेत. हा कायदा व्यावसायिक सरोगसीला प्रतिबंधित करतो आणि परोपकारी सरोगसीला परवानगी देतो, जिथे एखादी महिला वैद्यकीय खर्च आणि विमा वगळता कोणतीही आर्थिक भरपाई न देता स्वेच्छेने पालकांसाठी सरोगेट म्हणून काम करू शकते.

सरोगसी (नियमन) कायदा 2021

- भारतातील सरोगसीचे नियमन करणे, नैतिक पद्धती सुनिश्चित करणे, शोषण रोखणे आणि इच्छुक पालक, सरोगेट माता आणि जन्मलेल्या मुलांच्या हक्कांचे रक्षण करणे हे या कायद्याचे उद्दिष्ट आहे.
- हे केवळ परोपकारी सरोगसीला परवानगी देते आणि सरोगेट माता आणि इच्छुक पालकांसाठी विशिष्ट निकषांची रूपरेषा देते.
- हा कायदा सर्व सरोगसी क्लिनिकसाठी नोंदणी अनिवार्य करतो, सरोगेट आईकडून सूचित संमती आणि काही प्रथा प्रतिबंधित करते.
- हे सरोगसी पद्धतीवर देखरेख आणि नियमन करण्यासाठी राष्ट्रीय आणि राज्य सरोगसी बोर्ड स्थापन करते.
- कायद्याचे उल्लंघन केल्यास 10 वर्षांपर्यंत तुरुंगवास आणि 10 लाख रुपयांपर्यंत दंड होऊ शकतो.

मोदी यांच्या हस्ते इस्रोच्या तीन सुविधांचे उद्घाटन होणार आहे

- गगनयान मानवी अंतराळ उड्डाण कार्यक्रमाच्या प्रगतीचा आढावा घेण्यासाठी आणि भारतीय अंतराळ संशोधन संस्था (ISRO) च्या तीन नवीन सुविधा राष्णाला समर्पित करण्यासाठी पंतप्रधान नरेंद्र मोदी तिरुवनंतपुरममधील विक्रम साराभाई स्पेस सेंटरला भेट देतील.
- 2025 साठी नियोजित असलेल्या गगनयान मोहिमेचे उद्दिष्ट अंतराळवीरांना कक्षत पाठवून आणि त्यांना सुरक्षितपणे पृथ्वीवर परत आणून मानवी अंतराळ उड्डाणात भारताची क्षमता प्रदर्शित करणे हे आहे.

महत्त्वाचे मुद्दे:

- ज्या सुविधांचे उद्घाटन करण्यात येणार आहे, त्या आहेत
  - व्हीएसएससी येथे ट्रायसोनिक विंड टनेल,
  - श्रीहरिकोटा येथील सतीश धवन अंतराळ केंद्रात ध्रुवीय उपग्रह प्रक्षेपण वाहन (PSLV) साठी एकत्रीकरण सुविधा आणि
  - महेंद्रगिरी, तामिळनाडू येथील इस्रो प्रोपल्शन कॉम्प्लेक्समधील सेमी-क्रायोजेनिक इंटीग्रेटेड इंजिन आणि स्टेज टेस्ट फॅसिलिटी (SIET).
- ₹1,800 कोटी खर्चून विकसित केलेल्या या सुविधा भारताच्या अंतराळ क्षमतांमध्ये लक्षणीय प्रगती दर्शवतात.

महाराष्ट्र राज्य बातम्या

महाराष्ट्र एमएसएमई डिफेन्स एक्सपो 2024

- संरक्षण संशोधन आणि विकास संघटना (DRDO) ने महाराष्ट्र MSME डिफेन्स एक्सपो 2024 दरम्यान संरक्षण उपकरणांमध्ये भारताची आत्मनिर्भरता मजबूत करण्याच्या दिशेने एक मोठे पाऊल उचलले.
- त्यांनी 22 कंपन्यांसोबत तंत्रज्ञान हस्तांतरणासाठी (LATOT) 23 परवाना करारांवर स्वाक्षरी करून देशांतर्गत उद्योगांना महत्त्वपूर्ण तंत्रज्ञान हस्तांतरित केले.

बद्दल:

- हे करार इलेक्ट्रॉनिक्स, लेझर, शस्त्रास्त्रे, जीवन विज्ञान, साहित्य विज्ञान, लढाऊ वाहने, नौदल प्रणाली आणि विमाने यासह संरक्षणासाठी महत्त्वपूर्ण असलेल्या विविध क्षेत्रांचा विस्तार करतात.

- या उपक्रमाचा उद्देश भारतीय कंपन्यांना, विशेषतः सूक्ष्म, लघु आणि मध्यम उद्योगांना (MSMEs), देशाच्या संरक्षण गरजांमध्ये योगदान देण्यासाठी सक्षम करणे आहे.

महत्त्वाचे मुद्दे:

DRDO आणि खाजगी क्षेत्र यांच्यातील हे सहकार्य अपेक्षित आहे:

- परकीय आयातीवरील अवलंबित्व कमी करा:** संरक्षण उपकरणांचे देशांतर्गत उत्पादन सक्षम करून, भारत परदेशातील पुरवठादारांवरील अवलंबित्व कमी करू शकतो.
- देशांतर्गत संरक्षण उद्योगाला चालना द्या:** तंत्रज्ञान हस्तांतरणामुळे भारतीय कंपन्यांना संरक्षण उत्पादन, नोकऱ्या निर्माण करणे आणि नवोपक्रमाला चालना देण्यासाठी सामर्थ्य मिळते.
- "आत्मनिर्भर भारत" उपक्रमाला पाठिंबा द्या:** हा उपक्रम संरक्षणासह गंभीर क्षेत्रांमध्ये स्वयंपूर्णता प्राप्त करण्याच्या सरकारच्या दृष्टीकोनाशी सुसंगत आहे.

संरक्षण उत्पादनाला चालना देण्यासाठी महाराष्ट्र धोरण आणणार आहे

- उपमुख्यमंत्री म्हणाले की, महाराष्ट्रात संरक्षण उत्पादनाला चालना देण्यासाठी नवीन एरोस्पेस आणि संरक्षण धोरण तयार केले जाईल.
- या धोरणाचा उद्देश आहे:
  - क्षेत्रातील सूक्ष्म, लघु आणि मध्यम उद्योगांचे (MSME) यश वाढवणे.
  - संरक्षण उत्पादनासाठी एक मजबूत पुरवठा साखळी स्थापन करणे.

महत्त्वाचे मुद्दे:

- 2017 मध्ये असे धोरण आणणारे पहिले राज्य असण्यासह,** संरक्षण उत्पादनातील महाराष्ट्राच्या विद्यमान प्रयत्नांवर हा उपक्रम उभारतो.
- नवीन धोरण उद्योग भागधारकांच्या सहकार्याने विकसित केले जाईल.
- पुरवठा साखळी मजबूत करण्यासाठी चार समर्पित क्लस्टर** तयार करण्याची सरकारची योजना आहे.
- संरक्षण उत्पादनावरील हे नूतनीकरण या क्षेत्रातील स्वावलंबन साध्य करण्याच्या दिशेने एक महत्त्वपूर्ण पाऊल म्हणून पाहिले जाते.

राज्यात चार संरक्षण क्लस्टर उभारण्यात येणार आहेत

- महाराष्ट्र सरकारने राज्यभर चार नवीन संरक्षण उत्पादन क्लस्टर स्थापन करण्याची योजना जाहीर केली आहे.
- या क्लस्टरचा उद्देश संरक्षण उत्पादनासाठी अग्रगण्य ठिकाण म्हणून महाराष्ट्राचे स्थान मजबूत करणे आहे.
- स्थान:** नागपूर, शिर्डी, पुणे आणि रत्नागिरी येथे नवीन क्लस्टर असतील

उद्दिष्टे:

- संरक्षण क्षेत्रात नावीन्य आणि सहकार्य वाढवणे.
- आर्थिक वाढीला चालना देणे.
- राज्यातील सूक्ष्म, लघु आणि मध्यम उद्योगांच्या (MSME) विद्यमान सामर्थ्याचा फायदा घेणे.

पुण्याचे महत्त्व:

- पूर्वीपासूनच विविध उद्योगांचे केंद्र असलेले पुणे या क्लस्टरच्या स्थापनेमुळे संरक्षण क्षेत्रातील आपले स्थान आणखी मजबूत करेल.
- हा उपक्रम भारत सरकारच्या "आत्मनिर्भर भारत" कार्यक्रमाशी सुसंगत आहे.
- या क्लस्टरच्या निर्मितीमुळे रोजगाराच्या संधी निर्माण होतील, गुंतवणूक आकर्षित होतील आणि राज्याच्या अर्थव्यवस्थेच्या एकूण वाढीला हातभार लागेल अशी अपेक्षा आहे.

पुण्याला राज्याचे दुसरे 30 खाटांचे आयुष रुग्णालय मिळाले आहे

- पीएम मोदींच्या हस्ते पुण्यात राज्यातील दुसऱ्या 30 खाटांच्या आयुष रुग्णालयाचे उद्घाटन करण्यात आले.
- राष्ट्रीय आयुष अभियानांतर्गत विकसित केलेले, हे रुग्णालय आयुर्वेद, योग, युनानी, सिद्ध आणि होमिओपॅथी यांसारख्या पारंपारिक भारतीय औषध पद्धतींना प्रोत्साहन देते.

आयुष:

- आयुष हे भारतातील आयुर्वेद, योग आणि निसर्गोपचार, युनानी, सिद्ध, सोवा रिग्पा आणि होमिओपॅथीचे संक्षिप्त रूप आहे.
- हे देशामध्ये मोठ्या प्रमाणावर प्रचलित औषधांच्या पारंपारिक आणि अपारंपरिक प्रणालींच्या गटाचे प्रतिनिधित्व करतात.
- प्राचीन उत्पत्ती: आयुर्वेद, सर्वात जुनी प्रणाली, 5,000 वर्षांपेक्षा जास्त इतिहासाचा दस्तऐवजीकरण करते.**

- सर्वांगीण दृष्टीकोन: आयुष प्रणाली आरोग्याकडे सर्वांगीण दृष्टिकोनावर भर देतात, प्रतिबंध, कल्याण आणि रोगांवर उपचार यावर लक्ष केंद्रित करतात.
- सरकारी समर्थन: त्यांचे महत्त्व ओळखून, या क्षेत्रातील संशोधन, शिक्षण आणि विकासाचा चालना देण्यासाठी भारत सरकारने 2014 मध्ये आयुष मंत्रालयाची स्थापना केली.

दक्षिण मध्य रेल्वेच्या 1,800 कोटी रुपयांच्या रेल्वे कामांचे उद्घाटन पंतप्रधान मोदी करणार आहेत

- PM मोदी आज (26 फेब्रुवारी) रोजी दक्षिण मध्य रेल्वे (SCR) च्या 1,800 कोटी रुपयांच्या रेल्वे प्रकल्पांचे उद्घाटन करणार आहेत.
- महाराष्ट्रात सुमारे 06 स्थानके आहेत.
- 34 स्थानके आंध्र प्रदेशात, 15 स्थानके तेलंगणात आणि दोन स्थानके कर्नाटकात आहेत.
- सुमारे ₹925 कोटींची एकत्रित किंमत आणि 156 रोड ओव्हर ब्रिज (RoBs) आणि रोड अंडर ब्रिज (RuBs) सुमारे ₹927.31 कोटींच्या एकत्रित खर्चात या प्रकल्पांचा समावेश आहे.

मानकापूर क्रीडा संकुलाला ₹747 कोटीच्या अपग्रेडसाठी मंत्रिमंडळाची मंजूरी मिळाली

- पुण्यातील बालेवाडी येथील शिवछत्रपती क्रीडा संकुलाच्या धर्तीवर मानकापूर येथील विभागीय क्रीडा संकुलाचे नूतनीकरण आणि सुधारणा करण्यासाठी महाराष्ट्र मंत्रिमंडळाने ₹747 कोटी मंजूर केले.
- विदर्भातील खेळाडूंना आंतरराष्ट्रीय दर्जाच्या अत्याधुनिक सुविधा उपलब्ध करून देण्यासाठी त्यात सुधारणा करण्यात येणार आहे.
- अपग्रेडेशनानंतर, विस्तीर्ण मानकापूर सुविधेमध्ये ऑलिम्पिक आकाराचा जलतरण तलाव, स्काश कोर्ट, टेनिस कोर्ट, बास्केटबॉल कोर्ट, तिरंदाजी श्रेणी, हॉकी आणि फुटबॉल पॅव्हेलियन यासारख्या जागतिक दर्जाच्या सुविधा असतील.

महाराष्ट्र, PMFBY लागू करण्यात यशस्वी राज्यांपैकी एक

- केंद्र सरकारने प्रधानमंत्री फसल विमा योजना (PMFBY) योजना यशस्वीपणे राबवण्यात महाराष्ट्राला आघाडीचे राज्य म्हणून मान्यता दिली आहे.
- कार्यक्रमाच्या सुरुवातीपासून, महाराष्ट्रात 8.46 कोटी पेक्षा जास्त शेतकरी अर्जांची नोंद झाली आहे, ज्याने त्याचा महत्त्वपूर्ण सहभाग दर्शविला आहे.

- ही मान्यता महाराष्ट्राच्या कृषी क्षेत्राला पाठिंबा देण्यासाठी आणि शेतकऱ्यांचे कल्याण सुनिश्चित करण्यासाठीच्या वचनबद्धतेला अधोरेखित करते.

बद्दल:

- PMFBY ही भारत सरकारने 2016 मध्ये सुरू केलेली पीक विमा योजना आहे.

याचे उद्दिष्ट आहे:

- नैसर्गिक आपत्ती, कीड आणि रोगांमुळे पिकांचे नुकसान झालेल्या शेतकऱ्यांना आर्थिक मदत करणे.
- शेतकऱ्यांचे उत्पन्न स्थिर करून त्यांना शेतीत राहण्यास प्रोत्साहन देणे.
- आधुनिक शेती पद्धतींना चालना द्या आणि कृषी क्षेत्राला सतत पतपुरवठा सुनिश्चित करणे.

महाराष्ट्र सरकारने 8,609.17 कोटी रुपयांच्या पुरवणी मागण्या सादर केल्या

- महाराष्ट्र सरकारने आपल्या पाच दिवसीय अर्थसंकल्पीय अधिवेशनाच्या पहिल्या दिवशी 8,609.17 कोटी रुपयांच्या पुरवणी मागण्या मांडल्या.
- गेल्या वर्षी हिवाळी अधिवेशनात विनंती केलेल्या 55,520.77 कोटी रुपयांच्या तुलनेत ही लक्षणीय घट आहे.
- अतिरिक्त निधी विविध सरकारी खर्चासाठी आहे, यासह:
- अवकाळी पाऊस, गारपीट आणि पाणीटंचाईमुळे नुकसान झालेल्या शेतकऱ्यांना 2,210 कोटी रुपयांची आर्थिक मदत.
- कृषी पंप, हातमाग आणि यंत्रमाग ग्राहकांना पुरवल्या जाणाऱ्या विजेसाठी अनुदान म्हणून रु. 2,031 कोटी.

राष्ट्रीय विज्ञान दिन

- भारतात दरवर्षी 28 फेब्रुवारीला राष्ट्रीय विज्ञान दिन साजरा केला जातो.
- हा 1928 मध्ये प्रसिद्ध भारतीय भौतिकशास्त्रज्ञ सर सी.व्ही. रमण यांनी रमन इफेक्टच्या अभूतपूर्व शोधाच्या स्मरणार्थ साजरा केला जातो.
- या उल्लेखनीय कार्यामुळे सी.व्ही रमण यांना 1930 मध्ये भौतिकशास्त्रातील प्रतिष्ठित नोबेल पारितोषिक मिळाले.

राष्ट्रीय विज्ञान दिनाचा उद्देश आहे:

- वैज्ञानिक जागरूकता वाढवणे आणि विशेषतः तरुणांमध्ये विज्ञानाची आवड निर्माण करणे.

- विज्ञान आणि तंत्रज्ञान क्षेत्रातील शास्त्रज्ञांचे योगदान ओळखणे.
- समाजात वैज्ञानिक स्वभाव आणि चौकशीच्या भावनेला प्रोत्साहन देणे.

थीम 2024:

- राष्ट्रीय विज्ञान दिन 2024 ची थीम "विकसित भारतासाठी स्वदेशी तंत्रज्ञान" आहे.

तुम्हाला माहित आहे का?

- पहिला राष्ट्रीय विज्ञान दिन 28 फेब्रुवारी 1987 रोजी साजरा करण्यात आला.
- नॅशनल कौन्सिल फॉर सायन्स अँड टेक्नॉलॉजी कम्युनिकेशन (NCSTC), 1986 मध्ये, भारत सरकारला 28 फेब्रुवारी हा राष्ट्रीय विज्ञान दिवस म्हणून घोषित करण्यास सांगितले.

मोदी महाराष्ट्रात विकास प्रकल्पांचे लोकार्पण करणार आहेत

- पीएम मोदी महाराष्ट्रातील यवतमाळ जिल्ह्यात एका सार्वजनिक कार्यक्रमात सहभागी होतील आणि विविध विकास प्रकल्पांचे उद्घाटन आणि राष्ट्राला समर्पित करतील.
- कार्यक्रमादरम्यान ते पीएम किसान आणि इतर योजनांतर्गत लाभ देखील जारी करतील
- यवतमाळ शहरातील पंडित दीनदयाळ उपाध्याय यांच्या पुतळ्याचे उद्घाटनही त्यांच्या हस्ते होणार आहे.
- PM मोदी प्रधानमंत्री किसान सन्मान निधी (PM-KISAN) अंतर्गत लाभार्थ्यांना थेट लाभ हस्तांतरणाद्वारे 21,000 कोटी रुपयांपेक्षा जास्त रकमेच्या 16 व्या हप्त्याची रक्कम जारी करतील.
- या प्रकाशनासह, 11 कोटींहून अधिक शेतकरी कुटुंबांना 3 लाख कोटी रुपयांहून अधिक रक्कम हस्तांतरित केली जाईल.
- पंतप्रधान सुमारे 3,800 कोटी रुपयांच्या 'नमो शेतकरी महासन्मान निधी'चा दुसरा आणि तिसरा हप्ता देखील वितरित करतील आणि महाराष्ट्रातील सुमारे 88 लाख शेतकऱ्यांना फायदा होईल.
- ही योजना महाराष्ट्रातील प्रधानमंत्री किसान सन्मान निधी योजनेच्या लाभार्थ्यांना प्रतिवर्षी 6,000 रुपये अतिरिक्त रक्कम प्रदान करते, असे प्रसिद्धीपत्रकात म्हटले आहे.
- मोदी महाराष्ट्रातील 5.5 लाख महिला बचत गटांना (SHGs) 825 कोटी रुपयांचा परिवर्ती निधी वितरित करतील.

मराठी भाषा दिन

- मराठी भाषा दिन, ज्याला मराठी भाषा गौरव दिन असेही म्हणतात, दरवर्षी 27 फेब्रुवारी रोजी साजरा केला जातो.
- हा दिवस प्रसिद्ध मराठी कवी, विष्णू वामन शिरवाडकर, ज्यांना कुसुमाग्रज म्हणून ओळखले जाते, यांची जयंती आहे.

महत्त्व:

- मराठीचा समृद्ध सांस्कृतिक वारसा आणि चैतन्यशील भाषा साजरी केली जाते.
- मराठी भाषिकांच्या साहित्य, कला, संगीत आणि समाजातील योगदानाचा गौरव करण्यात येतो.
- मराठीच्या जतन आणि संवर्धनाच्या महत्त्वाविषयी जागरूकता निर्माण केली जाते.

तुम्हाला माहित आहे का?

- मराठी भाषा गौरव दिनाचा पहिला यशस्वी सोहळा 1999 मध्ये झाला.

बद्दल:

- मराठी ही एक इंडो-आर्यन भाषा आहे जी प्रामुख्याने महाराष्ट्रात मराठी लोक बोलतात.
- ही महाराष्ट्राची अधिकृत भाषा आहे आणि गोवा राज्यातील अतिरिक्त अधिकृत भाषा आहे.
- ही भारतातील 22 अनुसूचित भाषांपैकी एक आहे.

महाराष्ट्रात वित्तीय आणि महसुली तूट वाढत आहे

- महाराष्ट्र वाढत्या वित्तीय आणि महसुली तुटीने त्रस्त आहे.
- 2024-25 च्या अलीकडील अंतरिम बजेटमध्ये 9,733 कोटी रुपयांची महसुली तूट आणि 99,288 कोटी रुपयांची वित्तीय तूट अपेक्षित आहे.
- सुधारित अंदाजानुसार महसुली तूट रु. 16,122 कोटी रुपयांच्या प्रारंभिक अंदाजपत्रकापेक्षा 19,531 कोटींवर पोहोचली आहे.
- त्याहूनही अधिक, वित्तीय तूट प्रथमच 1 लाख कोटी रुपयांचा टप्पा ओलांडून 1.11 लाख कोटी रुपयांवर पोहोचली आहे.

जागतिक NGO दिन

- जागतिक NGO दिन हा 27 फेब्रुवारी रोजी जगभरातील अशासकीय संस्थांच्या (NGO) महत्त्वाच्या कार्याची ओळख आणि प्रशंसा करण्यासाठी आयोजित केलेला वार्षिक उत्सव आहे.

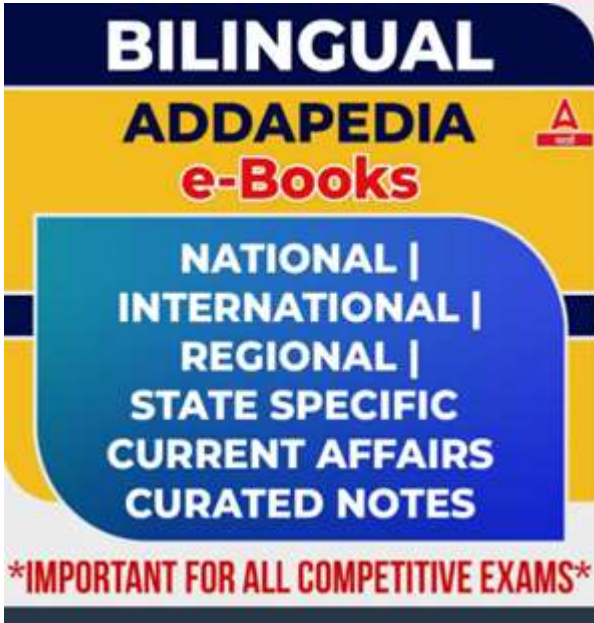
- 2010 मध्ये या संकल्पनेचा उगम झाला आणि 2014 मध्ये युनायटेड नेशन्स आणि युरोपियन युनियन सारख्या संस्थांच्या समर्थनासह अधिकृत मान्यता प्राप्त झाली.

बद्दल:

- या संस्था, ज्यांना धर्मादाय, ना-नफा किंवा नागरी संस्था म्हणून देखील ओळखले जाते, सरकारी नियंत्रणापासून स्वतंत्रपणे कार्य करतात आणि विविध क्षेत्रांमध्ये कार्य करतात जसे की:
  - मानवतावादी मदत आणि आपत्ती निवारण
  - पर्यावरण संरक्षण आणि टिकाऊपणा
  - शिक्षण आणि आरोग्य सेवा प्रवेश
  - सामाजिक न्याय आणि मानवाधिकार वकिली

थीम:

- 2024 च्या जागतिक एनजीओ दिनाची थीम 'शाश्वत भविष्याची उभारणी: शाश्वत विकास उद्दिष्टे (SDGs) साध्य करण्यात एनजीओंची भूमिका आहे.

पुणे, पिंपरी चिंचवडमध्ये आवाजावर लक्ष ठेवण्यासाठी 7 स्थानके

- महाराष्ट्र प्रदूषण नियंत्रण मंडळ (MPCB) केंद्राच्या नॅशनल अम्बियंट नॉईज मॉनिटरिंग नेटवर्क (NANMN) च्या फेज II अंतर्गत पुणे आणि पिंपरी चिंचवडमध्ये सात रिअल-टाइम नॉईज मॉनिटरिंग स्टेशन्सची स्थापना करत आहे.
- स्थानके आवाजाच्या पातळीचे निरीक्षण करतील, अहवाल तयार करतील आणि वाहतूक कोंडी,

झोपेच्या समस्या आणि औद्योगिक आणि बांधकाम क्रियाकलापांमधील आवाज यासारख्या समस्या कमी करण्यात मदत करतील.

- स्थानके येथे असतील:

पुणे:

- कर्वे रोड
- कात्रज डेअरी जवळ
- हडपसर औद्योगिक परिसर हनीवेल इंडस्ट्रीज जवळ आहे
- सावित्रीबाई फुले पुणे विद्यापीठ (SPPU) परिसर

पिंपरी चिंचवड :

- पिंपळे निलख येथील जगताप डेअरी
- डांगे चौक
- भोसरीजवळील रोझ गार्डन

शून्य भेदभाव दिवस

- शून्य भेदभाव दिन, दरवर्षी 1 मार्च रोजी साजरा केला जातो, हा समानतेला प्रोत्साहन देण्यासाठी आणि सर्व प्रकारच्या भेदभावाचा सामना करण्यासाठी एक जागतिक उपक्रम आहे.
- UNAIDS ने डिसेंबर 2013 मध्ये 'जागतिक एड्स दिना'वर शून्य भेदभाव मोहीम सुरू केली होती.
- हा दिवस पहिल्यांदा 1 मार्च 2014 रोजी साजरा करण्यात आला
- हा दिवस पूर्वग्रह आणि पक्षपातीपणापासून मुक्त आणि सन्माननीय आणि परिपूर्ण जीवन जगण्याच्या प्रत्येकाच्या अधिकारावर जोर देतो.
- या वर्षी शून्य भेदभाव दिनाचा 10 वा वर्धापन दिन आहे

थीम:

- शून्य भेदभाव दिन 2024 ची थीम आहे "प्रत्येकाच्या आरोग्याचे रक्षण करण्यासाठी, प्रत्येकाच्या हक्कांचे रक्षण करा."
- हे मानवी हक्क आणि सार्वजनिक आरोग्याशी संबंध निर्माण करण्यावर आणि 2030 पर्यंत एड्सचे उच्चाटन करण्याचे उद्दिष्ट साध्य करण्यावर भर देते.

पवना नदी आता देशातील सर्वाधिक प्रदूषित नद्यांपैकी आहे

- पवना नदीने भारतातील सर्वात प्रदूषित नद्यांपैकी एक म्हणून संदिग्ध मान मिळवला आहे.
- नोव्हेंबर 2023 आणि जानेवारी 2024 दरम्यान घेण्यात आलेल्या अलीकडील चाचण्यांमध्ये बायोकेमिकल

ऑक्सिजन डिमांड (BOD) पातळी 30 mg/L पेक्षा जास्त असलेल्या पाण्याच्या गुणवत्तेच्या वाचनाचा हा चिंताजनक विकास परिणाम आहे.

- पूर्वी केंद्रीय प्रदूषण नियंत्रण मंडळाने (CPCB) 'प्राधान्य 2' म्हणून वर्गीकृत केलेले, नदीच्या सद्यस्थितीला 'प्राधान्य 1' वर श्रेणीसुधारित करणे आवश्यक आहे, जे हस्तक्षेपाची तातडीची गरज दर्शवते.

तुम्हाला माहीत आहे का?

- उगमस्थान:** नदीचा उगम लोणावळ्याच्या दक्षिणेस सुमारे 6 किमी पश्चिम घाटातून होतो.
- मार्ग:** ती सुरुवातीला पूर्वेकडे वाहते, नंतर दक्षिणेकडे वळते आणि सांगवीजवळ मुळा नदीशी संगमापूर्वी रावते, थेरगाव, चिंचवड, पिंपरी आणि दापोडी या उपनगरांमधून जाते.
- लांबी:** नदीची एकूण लांबी सुमारे 60 किलोमीटर आहे
- पिंपरी चिंचवड महानगरपालिका (PCMC) आपल्या नागरिकांसाठी पिण्याच्या पाण्याचा 80% स्त्रोत याच जलकुंभातून मिळवत असून, पवना नदी हा जुळ्या शहरांसाठी पाण्याचा मुख्य स्त्रोत आहे.

इंडो काउंट, जर्मनीच्या GIZ चा महाराष्ट्रात सेंट्रिय कापूस प्रकल्प अवनी मजबूत करण्यासाठी करार

- इंडो काउंट इंडस्ट्रीज लिमिटेड (ICIL) या कापड कंपनीने महाराष्ट्रातील त्यांच्या अवनी प्रकल्पाला चालना देण्यासाठी जर्मन डेव्हलपमेंट एजन्सी, जर्मन सोसायटी फॉर इंटरनॅशनल कोऑपरेशन (GIZ) GmbH सोबत भागीदारी केली आहे.

बद्दल:

- हा उपक्रम एकात्मिक विकास भागीदारी (IDPP) द्वारे राबविला जातो, ज्याला जर्मन फेडरल मिनिस्ट्री फॉर इकॉनॉमिक कोऑपरेशन अँड डेव्हलपमेंट (BMZ) द्वारे निधी दिला जातो.
- सहयोगाचा हेतू आहे:
  - कापूस उत्पादकांना सेंट्रिय शेती पद्धती अवलंबण्यास प्रोत्साहित करणे.
  - अवनी प्रकल्पांतर्गत शाश्वत सेंट्रिय कापूस उत्पादनाला बळकटी देणे.

तुम्हाला माहीत आहे का?

- AVANI प्रकल्प 2021** मध्ये लॉंच करण्यात आला
- राज्यात सेंट्रिय कापूस शेतीला चालना देण्याचे उद्दिष्ट आहे.

जागतिक नागरी संरक्षण दिन

- जागतिक नागरी संरक्षण दिन हा नागरी संरक्षण आणि आपत्कालीन तयारीच्या महत्वाविषयी जागरूकता निर्माण करण्यासाठी 1 मार्च रोजी साजरा केला जाणारा वार्षिक कार्यक्रम आहे.
- हा दिवस नैसर्गिक आपत्ती, संघर्ष आणि इतर आपत्कालीन परिस्थितींपासून समुदायांचे संरक्षण करण्यासाठी नागरी संरक्षण संस्थांच्या महत्त्वपूर्ण भूमिकेवर प्रकाश टाकतो.
- हा व्यक्तींना विविध संकटांसाठी तयार राहण्यास प्रोत्साहित करतो.
- 6 डिसेंबर 1990 मध्ये आंतरराष्ट्रीय नागरी संरक्षण संघटनेने (ICDO) याची स्थापना केली.

थीम:

- जागतिक नागरी संरक्षण दिन 2024 ची थीम "वीरांचा सन्मान करा आणि सुरक्षा कौशल्यांना प्रोत्साहन द्या" ही आहे.

टपाल विभागाने सूर्य घर योजनेसाठी मराठवाड्यात सर्वेक्षण सुरू केले आहे

- सूर्य घर योजनेची व्यवहार्यता तपासण्यासाठी टपाल विभागाने मराठवाड्यात सर्वेक्षण सुरू केले आहे.
- या योजनेचा उद्देश परिसरातील रहिवाशांना सौरऊर्जेवर चालणारी घरे उपलब्ध करून देण्याचा आहे.
- सर्वेक्षणादरम्यान, टपाल विभागाचे अधिकारी घरोघरी जाऊन त्यांच्या विजेच्या गरजांची माहिती गोळा करतील आणि सौर पॅनेलच्या स्थापनेसाठी त्यांच्या योग्यतेचे मूल्यांकन करतील.
- मराठवाड्यातील सूर्य घर योजनेची व्याप्ती निश्चित करण्यासाठी संकलित केलेल्या आकडेवारीचा वापर केला जाणार आहे.

सूर्य घर योजनेबद्दल

- फेब्रुवारी 2024 मध्ये लॉंच करण्यात आलेल्या योजनेचे, छतावरील सौर पॅनेलला प्रोत्साहन देणे आणि भारतीय घरांना मोफत वीज पुरवण्याचे उद्दिष्ट आहे.

महत्वाची वैशिष्ट्ये:

- लक्ष्य: 1 कोटी (10 दशलक्ष) घरांना छतावरील सौर यंत्रणांनी सुसज्ज करणे.
- लाभ: दरमहा 300 युनिट पर्यंत मोफत वीज.

- सबसिडी: 2 kW सिस्टीमसाठी सिस्टम खर्चाच्या 60% पर्यंत, 2-3 kW सिस्टीममध्ये अतिरिक्त खर्चासाठी 40% (3 kW वर मर्यादा).

महाराष्ट्राचा GSDP 10% ने वाढला आहे, सरकारचे लक्ष शेतकऱ्यांवर आहे

- चालू आर्थिक वर्षात महाराष्ट्राचे सकल राज्य देशांतर्गत उत्पादन (जीएसडीपी) 10 टक्क्यांनी वाढले असून महसुली तूट विहित मर्यादा ओलांडू नये यासाठी सरकार कटिबद्ध असल्याचे अर्थमंत्री अजित पवार यांनी सांगितले.
- राजकोषीय तूट राज्याच्या जीडीपीच्या 2.32 टक्क्यांवर मर्यादित ठेवली आहे, असेही ते म्हणाले.
- तसेच GST महसूल 19.9 टक्क्यांनी वाढला आहे, जो देशातील एका राज्यासाठी सर्वाधिक आहे.

बद्दल:

- GSDP विशिष्ट कालावधीत, विशेषतः एका आर्थिक वर्षात राज्याच्या सीमेमध्ये व्युत्पन्न झालेले एकूण आर्थिक उत्पादन दर्शवते.
- पवार म्हणाले की, राज्याचे सध्याचे कर्ज हे GSDP च्या 18.02 टक्के आहे आणि विहित मर्यादा 25 टक्के असावी.

इथेनॉल उत्पादनासाठी 18 लाख टन साखर वळवणे

- नॅशनल फेडरेशन ऑफ कोऑपरेटिव्ह शुगर मिल्सने 18 लाख टन साखर इथेनॉल उत्पादनासाठी वळवण्याची मागणी केली आहे.
- तसेच साखरेच्या एमएसपीमध्ये वाढ करण्याची आणि मासिक कोटा ऑर्डरची 90% अनिवार्य विक्री काढून टाकण्याची मागणी केली आहे.

तुम्हाला माहित आहे का?

- नॅशनल फेडरेशन ऑफ कोऑपरेटिव्ह शुगर मिल्स ही भारतातील सहकारी साखर कारखान्यांची सर्वोच्च संस्था आहे.

'कोविडनंतर महिलांची तस्करी वाढली'

- महाराष्ट्र राज्य महिला आयोगाच्या अध्यक्षा रुपाली चाकणकर यांनी सांगितले की, कोविडनंतर महिला आणि मुलींच्या तस्करीच्या घटनांमध्ये वाढ झाली आहे आणि आयोगाने आतापर्यंत त्यापैकी सुमारे 1,750 घटना शोधल्या आहेत.
- त्या म्हणाल्या की त्यापैकी काहींना आधीच भारतात परत आणले गेले आहे आणि उर्वरित परत आणण्याची प्रक्रिया सुरू आहे.

- कारण असे सांगितले जात आहे की कोविडच्या काळात अनेक मुली आणि तरुणींनी कुटुंबाचा कणा असलेले वडील आणि भाऊ गमावले.

मोदींनी महाराष्ट्रात ₹4,900 कोटी रुपयांच्या प्रकल्पांचे उद्घाटन केले

- PM मोदींनी नुकतेच महाराष्ट्रातील यवतमाळ येथे ₹4900 कोटींहून अधिक किमतीच्या रेल्वे, रस्ते आणि सिंचनाशी संबंधित अनेक विकास प्रकल्पांचे उद्घाटन केले आणि राष्ट्राला समर्पित केले.
- कार्यक्रमादरम्यान त्यांनी पीएम किसान आणि इतर योजनांतर्गत लाभही जाहीर केले.
- मोदींनी संपूर्ण महाराष्ट्रात 1 कोटी आयुष्मान कार्डचे वितरण सुरू केले.
- पंतप्रधानांनी ओबीसी श्रेणीतील लाभार्थ्यांसाठी मोदी आवास घरकुल योजना सुरू केली आणि दोन रेल्वे सेवांना हिरवा झेंडा दाखवला.
- मागील सरकारच्या काळात शेतकरी, आदिवासी आणि गरजूंना आर्थिक मदत करताना झालेल्या गळतीबद्दल शोक व्यक्त करताना, पंतप्रधानांनी आजच्या 21,000 कोटी रुपयांच्या पीएम किसान सन्मान निधीच्या वितरणादरम्यानचा फरक अधोरेखित केला आणि हा इशारा मोदी की हमी म्हणून मानला.

आंतरराष्ट्रीय बातम्या

स्वीडन नाटोमध्ये सामील झाला

- हंगेरीने त्याच्या प्रवेशास मान्यता दिल्याने स्वीडनने नाटोमध्ये सामील होण्याचा अंतिम अडथळा पार केला आहे.
- स्वीडनच्या संसदेने दोन महायुद्धे आणि शीतयुद्ध सहन करणाऱ्या तटस्थतेचा अंत म्हणून नाटोच्या प्रवेशास मान्यता दिली.

महत्त्वाचे मुद्दे:

- स्वीडनचे सदस्यत्व नाटोला प्रगत पाणबुड्या आणि ग्रिपेन लढाऊ विमाने यांसारख्या संसाधनांचेही योगदान देईल.
- युकेनवर रशियाच्या आक्रमणामुळे नाटोच्या सदस्यत्वासाठी स्वीडनचा पाठिंबा वाढला, विशेषतः गेल्या वर्षी फिनलंड सामील झाल्यानंतर.
- तुर्की आणि हंगेरी यांनी सुरुवातीला आक्षेप घेतला, तुर्कीने स्वीडनमधील कुर्दिश अतिरेक्यांविरुद्ध कठोर कारवाई करण्याची मागणी केली आणि हंगेरीने

ओर्बनच्या अंतर्गत लोकशाहीवर स्वीडिश टीका केल्याबद्दल नाराजी व्यक्त केली.

- आता नाटो देशांची संख्या 32 झाली आहे.

नाटो:

- उत्तर अटलांटिक करार संघटना 1949 मध्ये युनायटेड स्टेट्स, कॅनडा आणि अनेक पश्चिम युरोपीय राष्ट्रांनी सोव्हिएत युनियनविरुद्ध सामूहिक सुरक्षा प्रदान करण्यासाठी तयार केली होती.
- नाटो ही पहिली शांतता काळातील लष्करी युती होती ज्यामध्ये अमेरिकेने पश्चिम गोलार्धाबाहेर प्रवेश केला होता.

दक्षिण कोरियाचे राष्ट्राध्यक्ष भारत दौऱ्यावर

- दक्षिण कोरियाचे राजदूत चांग जे-बोक यांनी जाहीर केल्यानुसार दक्षिण कोरियाचे राष्ट्राध्यक्ष यून सुक येओल या वर्षी भारताला भेट देतील अशी अपेक्षा आहे.

महत्त्वाचे मुद्दे:

- विद्यमान CEPA अपग्रेड करण्यासाठी चालू असलेल्या वाटाघाटी पूर्ण करण्यासाठी दोन्ही देशांना आशा आहे. सीईपीए अपग्रेडबाबतची शेवटची फेरी दिल्लीत जानेवारीमध्ये झाली होती.
- विद्यमान CEPA 2009 मध्ये बनवण्यात आले आणि 2010 मध्ये प्रभावी झाली.
- अपग्रेडेड CEPA साठी वाटाघाटी 2016 आणि 2017 मध्ये आयोजित करण्यात आल्या होत्या परंतु महामारीच्या काळात थांबल्या होत्या.
- परराष्ट्र मंत्री एस. जयशंकर 5 ते 8 मार्च दरम्यान दक्षिण कोरिया आणि जपानला द्विपक्षीय भेटी देणार आहेत.
- ते 10व्या भारत-रिपब्लिक ऑफ कोरिया जॉइंट कमिशन मीटिंगचे (JCM) त्यांचे समकक्ष चो ताए-युल यांच्यासमवेत सह-अध्यक्ष असतील.
- संरक्षण, संरक्षण उत्पादन आणि आर्थिक सहकार्यावर चर्चा होईल.
- दक्षिण कोरिया लवकरच आपले अंतराळ प्रशासन प्रक्षेपित करणार आहे आणि कमी कक्षत उपग्रहांमध्ये भारतीय अंतराळ संशोधन संस्थेला (इस्रो) सहकार्य करण्याचा विचार करत आहे.

भारत-दक्षिण कोरिया संबंधांबद्दल अधिक वाचा.

आंतरराष्ट्रीय बिग कॅट अलायन्स

- भारताचे केंद्रीय पर्यावरण मंत्रालय आंतरराष्ट्रीय बिग कॅट अलायन्स (IBCA) ची स्थापना आणि समन्वय साधण्याची योजना आखत आहे.
- मंत्रिमंडळाने मंजूर केलेला हा उपक्रम आंतरराष्ट्रीय सौर आघाडीसारखाच आहे.

महत्त्वाचे मुद्दे:

- व्याघ्र संवर्धनात भारताचे जागतिक नेतृत्व मान्य करण्यात आले आहे.
- IBCA, ज्याचे मुख्यालय भारतात असेल, बिग कॅट संवर्धनातील सर्वोत्तम पद्धती सामायिक करण्यासाठी पुढाकार घेईल. भारताने या कारणासाठी पुढील पाच वर्षात ₹150 कोटी वचनबद्ध केले आहेत.

संवर्धन आव्हाने संबोधित करणे:

- सध्या, मोठ्या मांजरींना त्यांच्या विविध अधिवासांमध्ये भेडसावणाऱ्या संवर्धनाच्या आव्हानांना तोंड देणारी कोणतीही आंतरराष्ट्रीय संस्था नाही.
- इतर देशांमध्ये वाघ आणि इतर मोठ्या मांजरींच्या संवर्धनामध्ये भारताच्या अग्रगण्य आणि दीर्घकालीन चांगल्या पद्धतींची प्रतिकृती करून ही पोकळी भरून काढण्याचे IBCA चे उद्दिष्ट आहे.

IBCA मध्ये सहभाग:

- आतापर्यंत 16 देशांनी IBCA मध्ये सामील होण्यासाठी त्यांची लेखी संमती दिली आहे.
- युती 'बिग कॅटचे' घर असलेल्या 96 देशांसाठी, तसेच इतर देश, संवर्धन संस्था, वैज्ञानिक संस्था, व्यवसाय आणि 'बिग कॅटना' पाठिंबा देण्यास इच्छुक असलेल्या कॉर्पोरेशनसाठी खुली आहे.

वाघ, सिंह, बिबट्या, स्नो लेपर्ड आणि चित्ता या सातपैकी पाच मोठ्या मांजरींच्या प्रजाती भारतात आहेत. भारतातील दीर्घकालीन संवर्धन पद्धती, विशेषतः वाघांसाठी, अग्रगण्य मानल्या जातात आणि इतर देशांसाठी ते एक मॉडेल म्हणून काम करू शकतात.

शिखर परिषद बातम्या

37 वी आफ्रिकन युनियन शिखर परिषद

37 व्या आफ्रिकन युनियन शिखर परिषदेदरम्यान, आफ्रिकन नेत्यांनी आफ्रिकन राष्ट्रांसमोरील अनन्य आव्हानांना, विशेषतः हवामान बदल आणि प्रगतीच्या संदर्भात अधिक प्रभावीपणे सामोरे जाण्यासाठी जागतिक आर्थिक फ्रेमवर्कची पुनर्रचना करण्याची अत्यावश्यकता अधोरेखित केली..

महत्त्वाचे मुद्दे:

'आफ्रिका क्लब' चे लाँच:

- शाश्वत विकास उद्दिष्टे (SDGs) आणि AU च्या अजेंडा 2063 सह आर्थिक ऑपरेशन्सचे पुनर्संरचना करण्याच्या उद्देशाने आफ्रिकन-मालकीच्या आणि व्यवस्थापित बहुपक्षीय वित्तीय संस्थांचा समावेश असलेल्या 'आफ्रिका क्लब' ची स्थापना करणे.
- आफ्रिकन देशांच्या विशिष्ट गरजा पूर्ण करण्यासाठी नाविन्यपूर्ण आर्थिक साधने सादर करणे आणि सहकार्य वाढवणे यांचा समावेश आहे.

आफ्रिकन युनियन वित्तीय संस्थांची स्थापना:

- आफ्रिकन सेंट्रल बँक, आफ्रिकन मॉनेटरी फंड आणि आफ्रिकन इन्व्हेस्टमेंट बँक: तीन AU वित्तीय संस्था स्थापन करून आफ्रिकन मॉनेटरी युनियन तयार करण्याच्या आवश्यकतेचा नेत्यांनी पुनरुच्चार केला.
- ऐतिहासिक आव्हाने असूनही, पॅन-आफ्रिकन स्टॉक एक्सचेंज स्थापन करण्याच्या व्यवहार्यतेचे मूल्यमापन करण्याचा प्रस्ताव होता.

आर्थिक प्रणाली सुधारणांसाठी आफ्रिकन नेत्यांचे आवाहन:

- कर्जाच्या संकटाचे निराकरण करणे, आफ्रिकेला अनुदान आणि सवलतीच्या निधीमध्ये वाढ करणे, IMF कडून आफ्रिकन वित्तीय संस्थांकडे विशेष आहरण अधिकार (SDRs) पुनर्निर्देशित करणे आणि जागतिक निर्णयामध्ये आफ्रिकन प्रतिनिधित्व वाढवणे यासह जागतिक वित्तीय सेटअपमधील संरचनात्मक असमतोल सुधारण्यासाठी नेत्यांनी प्रमुख प्राधान्यक्रम रेखाटले.
- आफ्रिकेसाठी महत्त्वाकांक्षी हरित वाढीचा अजेंडा पुढे नेण्यासाठी वचनबद्धता व्यक्त करण्यात आली.

आफ्रिकेच्या जागतिक आर्थिक वास्तुकला सुधारण्यावर अध्यक्षीय संवाद:

- IMF आणि जागतिक बँकेकडून आफ्रिकन डेव्हलपमेंट बँकांना तिप्पट सवलतीच्या संसाधनांच्या गरजेवर भर देत आफ्रिकेच्या आर्थिक गरजा पूर्ण करण्याच्या धोरणांवर राज्यांच्या प्रमुखांनी चर्चा केली.
- त्यांनी हवामान कृती वित्तपुरवठ्यासाठी बहुपक्षीय विकास बँकांना IMF SDRs पुन्हा पाठवण्याचा आणि कर्ज पुनर्संरचनेसाठी G20 सामायिक फ्रेमवर्कमध्ये मध्यम-उत्पन्न देशांचा समावेश करण्यासाठी वकिली केली.

घानाच्या राष्ट्रपतींचे प्रस्ताव:

- घानाच्या अध्यक्षानी सुचवले की गैर-आफ्रिकन बँकांमध्ये असलेल्या सर्व आफ्रिकन राखीव रकमेपैकी 30% आफ्रिकन बहुपक्षीय वित्तीय संस्थांना वाटप केले जावे.

- याव्यतिरिक्त, त्यांनी या संस्थांना 'AU एजन्सी' म्हणून नियुक्त करण्याचा प्रस्ताव सर्व AU सदस्य राज्यांकडून एकत्रित समर्थन दर्शविला.

योजना आणि समित्यांशी संबंधित बातम्या

पीएम-सूर्य घर: मुफ्त बिजली योजना

- केंद्रीय मंत्रिमंडळाने भारतात रूफटॉप सोलर (RTS) स्थापनेला चालना देण्याच्या उद्देशाने 'PM-सूर्य घर: मुफ्त बिजली योजना' (PM मोफत वीज योजना) साठी ₹75,021-कोटीच्या पॅकेजला मंजूरी दिली आहे.

महत्त्वाचे मुद्दे:

- योजनेतर्गत, कुटुंबांना 300 युनिट मोफत वीजेसह प्रति कुटुंब 78,000 रुपयांपर्यंत सबसिडी मिळू शकते.
- ही योजना, जी "पीएम-सूर्य घर: मोफत बिजली योजना" म्हणून ओळखली जाते, 2 किलोवॉट सिस्टम्ससाठी प्रणाली किंमतीच्या 60% आणि 2 किलोवॉट ते 3 किलोवॉट क्षमतेच्या सिस्टम्ससाठी अतिरिक्त प्रणाली किंमतीच्या 40% केंद्र सरकारकडून आर्थिक सहाय्य (सीएफए) देते. हे सीएफए 3 किलोवॉटपर्यंत मर्यादित आहे.
- या उपक्रमामुळे घरांना वीज बिलात बचत करण्यास आणि डिस्कोमला अतिरिक्त वीज विकून अतिरिक्त उत्पन्न मिळण्यास मदत होईल अशी अपेक्षा आहे.
- 2023-24 ते 2026-27 या कालावधीत चालणाऱ्या या योजनेचे उद्दिष्ट एक कोटी कुटुंबांचे उद्दिष्ट आहे.
- याव्यतिरिक्त, रहिवासी कल्याणकारी संघटना (RWAs) आणि समूह गृहनिर्माण सोसायट्यांना सौरऊर्जेवर चालणाऱ्या प्रकाशासाठी सबसिडी दिली जाईल.
- लक्षित 45 GW सौर क्षमतेपैकी, 30 GW घरगुती घरांच्या गरजांसाठी वाटप केले जाईल.
- 2025 पर्यंत सर्व सरकारी इमारतींमध्ये रूफटॉप सोलर पॅनल बसवले जातील.

पुरस्कार बातम्या

पहिला पेय जल सर्वेक्षण पुरस्कार

- 5 मार्च रोजी राष्ट्रपतींच्या हस्ते प्रदान करण्यात येणारे पहिले पेय जल सर्वेक्षण पुरस्कार, शहरे आणि राज्यांचे जल क्षेत्रातील उल्लेखनीय कामगिरीबद्दल कौतुक करतील.

- विज्ञान भवनात आयोजित करण्यात आलेल्या या समारंभात विविध श्रेणींमध्ये अनुकरणीय कामगिरीची दखल घेत विविध 130 पुरस्कार प्रदान केले जातील.

महत्त्वाचे मुद्दे:

- यामध्ये प्रतिष्ठित पेय जल सुवर्ण, रजत आणि कांस्य शहर पुरस्कारांचा समावेश आहे, जिथे सुवर्ण त्यांच्या संबंधित लोकसंख्येच्या श्रेणींमध्ये (1 ते 10 लाख, 10 ते 40 लाख आणि 40 लाखांपेक्षा जास्त) शीर्ष परफॉर्मर्स (पहिला) दर्शवितो, तर रजत 2 रे स्थान आणि कांस्य 3 रे स्थान दर्शवते.
- याव्यतिरिक्त, सर्वोत्कृष्ट वॉटर बॉडी, सस्टेनेबिलिटी चॅम्पियन, रीयूज चॅम्पियन, वॉटर क्वालिटी, सिटी सॅच्युरेशन आणि प्रतिष्ठित AMRUT 2.0 रोटेटिंग ट्रॉफीसाठी प्रशंसापत्रे दिली जातील.
- AMRUT 2.0 अंतर्गत 485 शहरांमध्ये आयोजित केलेल्या सूक्ष्म मूल्यमापन प्रक्रियेमध्ये प्रवेश, व्याप्ती, पाण्याची गुणवत्ता आणि टिकाऊपणा यासह अनेक मापदंडांचा विचार केला गेला.
- शहरांची स्टार रेटिंग स्केलवर प्रतवारी केली जाईल, जी त्यांची कामगिरी महत्त्वपूर्ण निकषांवर प्रतिबिंबित करेल.

अमृत मित्र उपक्रमबद्दल:

- या उपक्रमाचा उद्देश महिला स्वयं-सहायता गटांना (SHGs) शहरी जल क्षेत्रात सक्रियपणे सामील करून घेणे, त्यांना घरगुती पाणी व्यवस्थापन आणि पायाभूत सुविधांच्या देखभालीमध्ये महत्त्वपूर्ण योगदान देण्यासाठी सक्षम करणे आहे.

एजिस ग्राहम बेल पुरस्कार

- C-DOT, भारतातील आघाडीचे दूरसंचार संशोधन आणि विकास केंद्र, 14 व्या वार्षिक एजिस ग्राहम बेल पुरस्कारांमध्ये तीन पुरस्कार जिंकून लक्षणीय ओळख प्राप्त झाली आहे.
- हे पुरस्कार C-DOT च्या विविध श्रेणींमध्ये भारतात विकसित आणि डिझाइन केलेल्या नाविन्यपूर्ण दूरसंचार उपायांवर प्रकाश टाकतात.

पुरस्कार:

AI मधील नाविन्य: ASTR प्रकल्प

- गुगल इंडिया सोबत संयुक्तपणे सामायिक केलेला पहिला पुरस्कार C-DOT ला "AI मधील इनोव्हेशन" या श्रेणी अंतर्गत त्यांच्या अग्रगण्य ASTR प्रकल्पासाठी प्रदान करण्यात आला.
- हे नाविन्यपूर्ण समाधान बनावट/नकली मोबाईल कनेक्शनचे विश्लेषण, ओळखण्यासाठी आणि ते दूर करण्यासाठी डिझाइन केले आहे, सुरक्षित दूरसंचार

वातावरण सुनिश्चित करण्याच्या दिशेने एक महत्त्वपूर्ण प्रगती चिन्हांकित करते.

सोशल गुड इनोव्हेशन: CEIR सोल्यूशन

- C-DOT ने त्याच्या ग्राउंडब्रेकिंग CEIR (सेंट्रल इक्विपमेंट आयडेंटिटी रजिस्टर) सोल्यूशनसाठी "इनोव्हेशन इन सोशल गुड" श्रेणीतील दुसरा पुरस्कार मिळवला.
- CEIR ने क्लोन IMEI शोधून, बनावट मोबाईल उपकरणांच्या आयातीवर निर्बंध घालून आणि हरवलेले किंवा चोरीला गेलेले फोन ब्लॉक करणे आणि ट्रेस करणे सुलभ करून मोबाईल सुरक्षेत क्रांती केली आहे.

दूरसंचार मध्ये नवोपक्रम: क्वांटम की वितरण (QKD) उत्पादन

- तिसरा पुरस्कार C-DOT ला त्याच्या क्वांटम की डिस्ट्रिब्युशन (QKD) उत्पादनासाठी "टेलिकॉममधील इनोव्हेशन" श्रेणीमध्ये प्रदान करण्यात आला.
- हे क्रांतिकारी उपाय अतुलनीय सुरक्षा सुनिश्चित करते, दूरसंचार क्षेत्रात लक्षणीय प्रगती दर्शवते.

संरक्षण बातम्या

संरक्षण मंत्रालयाने पाच प्रमुख करारांवर स्वाक्षरी केली

- केंद्रीय संरक्षण मंत्रालयाने तीन सेवांसाठी ₹39,125.39 कोटी किमतीचे पाच मोठे भांडवल संपादन करार केले.
- या सौद्यांचे उद्दिष्ट स्वदेशी क्षमतांना बळकट करणे, परकीय चलन वाचवणे आणि परदेशी मूळ उपकरणे उत्पादकांवरील अवलंबित्व कमी करणे आहे.

महत्त्वाचे मुद्दे:

हिंदुस्तान एरोनॉटिक्स लिमिटेड (एचएएल) सह करार:

- मिग-29 विमानांसाठी RD-33 एरो इंजिनच्या खरेदीसाठी HAL सोबत ₹5,249.72 कोटी रुपयांचा करार करण्यात आला.
- ही इंजिने HAL च्या कोरापुट विभागाकडून रशियन OEM च्या ट्रान्सफर ऑफ टेक्नॉलॉजी (TOT) परवान्याअंतर्गत तयार केली जातील.
- हा कार्यक्रम उच्च-मूल्याच्या महत्त्वपूर्ण घटकांच्या स्वदेशीकरणावर लक्ष केंद्रित करेल, ज्यामुळे RD-33 एरो-इंजिनच्या भविष्यातील दुरुस्ती आणि ओव्हरहॉल (ROH) कार्यांमध्ये स्वदेशी सामग्री वाढविण्यात मदत होईल.

भारतीय हवाई दलावर (IAF) प्रभाव:

- IAF अपग्रेडेड **MiG-29UPG** चे तीन स्कॉड्रन चालवते.
- या एरो इंजिनांनी IAF ची मिग-29 च्या ताफ्याची ऑपरेशनल क्षमता टिकवून ठेवण्याची गरज पूर्ण करणे अपेक्षित आहे.

लार्सन अँड टुब्रो (L&T) सह करार:

- L&T सोबत दोन करार करण्यात आले.
- **क्लोज-इन वेपन सिस्टम (CIWS)** साठीचा करार ₹7,668.82 कोटी रुपयांचा आहे आणि **हाय-पॉवर रडार (HPR)** साठीचा करार ₹5,700.13 कोटी रुपयांचा आहे.
- CIWS देशातील निवडक ठिकाणी टर्मिनल एअर डिफेन्स प्रदान करेल.
- कॉन्टॅक्ट केलेले एचपीआर आयएएफच्या विद्यमान लांब-श्रेणीच्या रडारच्या जागी आधुनिक सक्रिय छिद्र टप्प्याटप्प्याने अॅर-आधारित एचपीआर प्रगत देखरेख वैशिष्ट्यांसह बदलतील.
- यामुळे IAF ची स्थलीय हवाई संरक्षण क्षमता लक्षणीयरीत्या वाढेल.

रोजगार निर्मिती: L&T सोबतच्या प्रकल्पामुळे पाच वर्षांसाठी (CIWS) दर वर्षी सरासरी 2,400 व्यक्ती आणि पाच वर्षांमध्ये (HPR) 1,000 लोक/वर्षासाठी प्रत्यक्ष आणि अप्रत्यक्ष रोजगार निर्माण होण्याची अपेक्षा आहे.

ब्रह्मोस एरोस्पेस प्रायव्हेट लिमिटेड (BAPL) सोबत करार: BAPL सोबत ₹19,518.65 कोटी किमतीची क्षेपणास्त्रे आणि ₹988.07 कोटी किमतीची जहाजातून जाणारी ब्रह्मोस प्रणाली खरेदीसाठी दोन करार करण्यात आले. या क्षेपणास्त्रांचा वापर नौदलाच्या लढाऊ पोशाखात आणि प्रशिक्षणाच्या गरजा पूर्ण करण्यासाठी केला जाईल. या प्रकल्पामुळे संयुक्त उपक्रम संस्थांमध्ये नऊ लाख मनुष्य-दिवस आणि एमएसएमईसह अनुषंगिक उद्योगांमध्ये सुमारे 135 लाख मनुष्य-दिवस रोजगार निर्माण होण्याची शक्यता आहे.

समुद्र लक्ष्मण सराव

- समुद्र लक्ष्मण सराव सध्या 28 फेब्रुवारी - 02 मार्च 24 दरम्यान विशाखापट्टणम येथे/जवळ सुरू आहे.
- भारतीय नौदल जहाज किल्लान आणि रॉयल मलेशियन जहाज केडी लेकीर या सरावाच्या तिसऱ्या आवृत्तीत सहभागी होत आहेत.

महत्त्वाचे मुद्दे:

- हार्बर टप्प्यात, दोन्ही जहाजांचे कू विविध व्यावसायिक संवाद, परस्पर हितसंबंध, क्रीडा सामने आणि इतर परस्परसंवादाच्या विषयांवर विषयातील

तज्ञांची देवाणघेवाण करतात. या परस्परसंवादांचा उद्देश ज्ञानाचा आधार वाढवणे, सर्वोत्तम पद्धती सामायिक करणे आणि सागरी पैलूवर पुढील सहकार्य करणे आहे.

- समुद्राच्या टप्प्यात, युनिट्स संयुक्तपणे समुद्रात विविध ऑपरेशन्स करताना त्यांचे कौशल्य वाढवतात.
- भारतीय आणि रॉयल मलेशियाच्या नौदलातील बंध मजबूत करणे आणि परस्पर कार्यक्षमता वाढवणे हा या सरावाचा उद्देश आहे.

हरिमाऊ शक्ती सराव: हा भारतीय लष्कर आणि मलेशियातील लष्कर यांच्यातील द्विपक्षीय सराव आहे. हे ग्रामीण आणि शहरी वातावरणातील बंडखोरी आणि दहशतवादविरोधी ऑपरेशनवर लक्ष केंद्रित करते.

अहवाल व निर्देशक बातम्या

भारतातील अतिश्रीमंतांची संख्या 6 टक्क्यांनी वाढली

- भारतातील अतिउच्च निव्वळ संपत्ती व्यक्तींची संख्या (UHNWIs) वाढत्या समृद्धीमुळे गेल्या वर्षी 6% वार्षिक वाढून 13,263 वर पोहोचली आहे.
- UHNWI ची व्याख्या \$30 दशलक्ष आणि त्याहून अधिक निव्वळ संपत्ती असलेल्या व्यक्ती म्हणून केली जाते.

महत्त्वाचे मुद्दे:

- रिअल इस्टेट सल्लागार नाइट फ्रँक इंडियाने 'द वेल्थ रिपोर्ट 2024' जारी केला.
- भारतातील UHNWI ची संख्या 2022 मधील 12,495 व्यक्तींवरून 2023 मध्ये 13,263 पर्यंत वाढली आहे.
- भारतातील श्रीमंतांची संख्या आणखी वाढून 2028 पर्यंत जवळपास 20,000 पर्यंत पोहोचण्याची अपेक्षा आहे.
- हे भारताच्या UHNWI लोकसंख्येमध्ये उल्लेखनीय वाढ दर्शवते, पुढील पाच वर्षांत 50.1% ने वाढेल.
- 90% भारतीय UHNWI 2024 मध्ये त्यांच्या संपत्तीत वाढ होण्याची अपेक्षा करत आहेत.

भारतातील बिबट्याची लोकसंख्या 13,874 वर पोहोचली आहे

- भारतातील बिबट्यांची संख्या 13,874 पर्यंत वाढली आहे, मध्य प्रदेश 3,907 बिबट्यांसह आघाडीवर आहे.
- फक्त तीन इतर राज्यांमध्ये प्रत्येकी 1,000 पेक्षा जास्त बिबटे आढळले - महाराष्ट्र (1,985), कर्नाटक (1,879) आणि तामिळनाडू (1,070)

महत्त्वाचे मुद्दे:

- शिवालिक टेकड्या आणि गंगेच्या मैदानात वार्षिक 3.4% घट नोंदवली गेली, तर मध्य भारत आणि पूर्व घाट, पश्चिम घाट आणि ईशान्येकडील टेकड्या आणि ब्रह्मपुत्रा पूर मैदानांमध्ये अनुक्रमे 1.5%, 1% आणि 1.3% ची वार्षिक वाढ नोंदवली गेली.
- शिकारी आणि मानव-प्राणी संघर्षामुळे उत्तराखंडच्या मोठ्या मांजरांच्या संख्येत 22% घट होण्याची शक्यता आहे.
- अरुणाचल प्रदेश, आसाम आणि पश्चिम बंगालमध्ये एकत्रितपणे 150% वाढ होऊन 349 बिबटे आहेत.
- सर्वेक्षणात वाघांचे अभयारण्य आणि संरक्षित वनक्षेत्रांसह सुमारे 70% प्राण्यांच्या अपेक्षित अधिवासावर लक्ष केंद्रित करण्यात आले.

विज्ञान आणि तंत्रज्ञान बातम्या

CE-20 इंजिन

- भारतीय अंतराळ संशोधन संस्था (ISRO) ने 21 फेब्रुवारी रोजी CE-20 रॉकेट इंजिनचे यशस्वी मानवी रेटिंग घोषित करून एक उल्लेखनीय कामगिरी केली.
- GSLV Mk III (सध्या LVM-3 म्हणून ओळखले जाते) लाँच व्हेइकलला चालना देण्यासाठी डिझाइन केलेले हे देशी क्रायोजेनिक इंजिन, विशेषतः आगामी गगनयान मोहिमेच्या संदर्भात, भारताच्या अंतराळ संशोधन प्रयत्नांमध्ये महत्त्वपूर्ण प्रगती दर्शवते.

महत्त्वाचे मुद्दे:

- इस्रोने KVD-1, CE-7.5 आणि CE-20 अशी तीन क्रायोजेनिक इंजिन विकसित केली आहेत.
- सीई-20 इंजिन, गॅस-जनरेटर सायकल वापरून, सीई-7.5 इंजिनच्या तुलनेत तयार करणे आणि चाचणी करणे सोपे आहे, जे स्टॅज्ड-कम्बशन सायकल वापरते.
- CE-7.5 इंजिनची उच्च इंधन-वापर कार्यक्षमता असूनही, CE-20 इंजिन उच्च कमाल थ्रस्ट प्राप्त करते, ज्यामुळे ते LVM-3 प्रक्षेपण वाहन आणि गगनयान मोहिमेसाठी आदर्श होते.

क्रायोजेनिक इंजिन्सबद्दल अधिक वाचा.

गर्भिणी-GA2

- BRIC-THSTI (अनुवादात्मक आरोग्य विज्ञान आणि तंत्रज्ञान संस्था) फरिदाबाद आणि IIT मद्रासच्या संशोधकांनी दुसऱ्या आणि तिसऱ्या तिमाहीत गर्भवती महिलांमध्ये गर्भाचे वय अचूकपणे निर्धारित

करण्यासाठी भारत-विशिष्ट मॉडेल, Garbhini-GA2 विकसित केले आहे.

महत्त्वाचे मुद्दे:

- हा जन्म परिणामांवरील प्रगत संशोधनासाठी आंतरविद्याशाखीय गटाचा एक भाग आहे – जैवतंत्रज्ञान विभाग (DBT) भारत उपक्रम (GARBH-Ini) कार्यक्रम.
- गर्भवती महिलांच्या काळजीसाठी आणि प्रसूतीच्या तारखा अचूकपणे निर्धारित करण्यासाठी मॉडेलची अचूकता महत्त्वपूर्ण आहे.

गर्भधारणा कालावधी:

- गर्भधारणा म्हणजे गर्भधारणा आणि जन्म दरम्यानचा कालावधी, ज्या दरम्यान बाळाचा विकास आईच्या गर्भाशयात होतो.
- गर्भधारणेचे वय, गर्भधारणेतील एक सामान्य संज्ञा, गर्भधारणा किती पुढे गेली आहे हे दर्शवते, विशेषतः स्त्रीच्या शेवटच्या मासिक पाळीच्या पहिल्या दिवसापासून आठवड्यातून मोजले जाते.
- सामान्यतः गर्भधारणा 38 ते 42 आठवडे टिकते.

गगनयान दल

- पंतप्रधान नरेंद्र मोदी यांनी तिरुअनंतपुरमधील विक्रम साराभाई स्पेस सेंटरला दिलेल्या भेटीदरम्यान चार IAF वैमानिकांना गगनयान मोहिमेसाठी संभाव्य कृ सदस्य म्हणून ओळखले गेले आहे.

महत्त्वाचे मुद्दे:

- या वैमानिकांनी रशिया आणि बेंगळूरु येथील ISRO अंतराळवीर प्रशिक्षण केंद्रात कठोर प्रशिक्षण घेतले आहे.
- भारतीय अंतराळ संशोधन संस्था (इस्रो) मानवयुक्त अवकाश मोहिमेची तयारी करत असून, या मोहिमेपूर्वी मानवरहित अंतराळयानांच्या आश्रयाने अनेक चाचण्या घेत आहेत. या चाचण्यांमध्ये इंटीग्रेटेड एअर ड्रॉप टेस्ट, टेस्ट व्हेइकल मिशनस आणि पॅड अॅबॉर्ट चाचण्यांचा समावेश आहे.
- याव्यतिरिक्त, इस्रोने 2040 पर्यंत चंद्रावर अंतराळवीर पाठवण्याची योजना उघड केली आहे.

गगनयान:

- गगनयान मिशन हे 400 किमी उंचीवर लो अर्थ ऑर्बिट (LEO) मध्ये तीन दिवसीय मानवयुक्त मिशन सुरू करण्याचा भारताचा चालू प्रयत्न आहे, ज्यामध्ये चालक

दलाला अंतराळात नेले जाईल आणि सुरक्षितपणे परत पृथ्वीवर आणले जाईल.

- **2024 (वर्षाच्या अखेरीस) प्रथम** मानवयुक्त अंतराळ उड्डाण नियोजित आहे.
- या मोहिमेतील यशामुळे भारताला मानवी अंतराळ उड्डाण क्षमतेसह **अमेरिका, रशिया आणि चीन या राष्ट्रांच्या उच्चभू गटात सामील होण्यास मदत होईल.**

भारताने '10,000 जीनोम' प्रकल्प पूर्ण केला

- **जैवतंत्रज्ञान विभागाने (DBT) '10,000 जीनोम' प्रकल्प पूर्ण केल्याची घोषणा केली आहे, ज्याचा उद्देश भारतातील संपूर्ण-जीनोम अनुक्रमांचा संदर्भ डेटाबेस तयार करणे आहे.**
- **युनायटेड किंगडम, चीन आणि युनायटेड स्टेट्स हे अशा देशांपैकी आहेत ज्यांचे किमान 1,00,000 जीनोम अनुक्रमित करण्याचे कार्यक्रम आहेत.**

महत्त्वाचे मुद्दे:

- **2020 मध्ये प्रकल्प सुरू करण्यात आला.**
- भारताच्या 1.3 अब्ज लोकसंख्येमध्ये 4,600 पेक्षा जास्त अंतर्विवाह गटांचा समावेश आहे, ज्यामुळे **लक्षणीय अनुवांशिक विविधता** आहे.
- इंडियन इन्स्टिट्यूट ऑफ सायन्स (IISc), बेंगळूरु आणि सेंटर फॉर सेल्युलर अँड मॉलिक्युलर बायोलॉजी, हैदराबाद यासह **20 हून अधिक संस्था** या प्रकल्पात सहभागी आहेत.

ध्येय:

- भारतातील लोकसंख्येच्या विविधतेबद्दल सखोल अंतर्दृष्टी प्राप्त करणे, **निदान पद्धती आणि वैद्यकीय समुपदेशन सुधारणे, रोगासाठी अनुवांशिक पूर्वस्थिती शोधणे, वैयक्तिक औषधे विकसित करणे, जनुक थेरपी सुधारणे आणि संसर्गजन्य रोगांची वैयक्तिक संवेदनशीलता समजून घेणे हे या प्रकल्पाचे उद्दिष्ट आहे.**

व्याख्या: जीनोम म्हणजे एखाद्या जीवातील अनुवांशिक सामग्रीचा संपूर्ण संच. त्यामध्ये त्या जीवाच्या विकासासाठी, कार्यासाठी आणि पुनरुत्पादनासाठी आवश्यक असलेली सर्व माहिती असते.

2035 पर्यंत भारताचे स्वतःचे स्पेस स्टेशन असेल

- पंतप्रधान नरेंद्र मोदी यांनी जाहीर केल्यानुसार भारत 2035 पर्यंत स्वतःचे अंतराळ स्थानक स्थापन करणार आहे.

- भारताच्या अंतराळ महत्त्वाकांक्षेवर जोर देऊन, मोदींनी 2040 पर्यंत मानवासहित चंद्र मोहिमेच्या योजनांचा उल्लेख केला, ज्यामध्ये भारतीय अंतराळवीर **"अमृत काल"** दरम्यान भारतीय अंतराळ यानाचा वापर करून चंद्रावर उतरेल.
- पंतप्रधानांनी गगनयान अंतराळवीरांचे केवळ व्यक्तीच नव्हे तर देशाच्या सामूहिक सामर्थ्याचे मूर्त स्वरूप असल्याचे वर्णन केले.

विविध बातम्या

तेलंगणातील मंदिर शोध: चालुक्य राज्याच्या पोहोचाचे अनावरण

- तेलंगणातील मुदिमानिक्यम आणि कर्नाटकातील बदामी यांच्यामध्ये जवळपास 500 किमी अंतर असूनही, अलीकडील पुरातत्वीय शोधांवरून असे दिसून आले आहे की **नलगोंडा जिल्ह्यातील मुदिमानिक्यम हे गाव एकेकाळी बदामी चालुक्यांच्या अधिपत्याखाली होते.**

महत्त्वाचे मुद्दे:

- पुरातत्वशास्त्रज्ञांनी **नदीच्या काठावर दोन आणि गावात पाच मंदिरे** शोधून काढली.
- याव्यतिरिक्त, त्यांना **इसवी सन पूर्व 543 ते इसवी सन पूर्व 750 पर्यंत** राज्य करणाऱ्या बदामी चालुक्यांच्या कारकिर्दीचा एक शिलालेख सापडला.
- **मंदिरे दख्खन प्रदेशाचे वैश्विक स्वरूप प्रतिबिंबित करतात**, जिथे अनेक धर्म एकत्र राहतात.
- ब्राह्मणी धर्माबरोबरच **बौद्ध आणि जैन** धर्मालाही जागा होती, जे त्यावेळच्या धार्मिक विविधतेचे प्रदर्शन करत होते.
- एकेकाळी सध्याच्या **कर्नाटक आणि आंध्र** प्रदेशावर राज्य करणाऱ्या राज्याच्या पतनानंतरही, या प्रदेशाने **हिंदू देवता विष्णू आणि शिव यांची** उपासना करणाऱ्या भक्तांचा एक दोलायमान समुदाय राखला.
- चालुक्य बदामी राज्याच्या सर्वात दूरच्या सीमांना पूर्वी **आलमपूर येथील जोगुलांबा मंदिरे आणि बुडलेल्या येश्वरम स्थळांची** ओळख पटली होती.
- या नवीन शोधांमुळे राज्याची ऐतिहासिक पोहोच वाढली आहे.

चालुक्य:

कालावधी

- चालुक्य राजवंश हा एक हिंदू राजवंश होता ज्याने **6व्या आणि 12व्या शतकादरम्यान** दक्षिण आणि मध्य भारताच्या मोठ्या भागांवर राज्य केले.

त्यांनी तीन संबंधित तरीही वैयक्तिक राजवंश म्हणून राज्य केले:

बदामी चालुक्य: सहाव्या शतकाच्या मध्यापासून कर्नाटकातील वातापी (आधुनिक बदामी) येथून राज्य केले.

पूर्व चालुक्य: पुलकेसीन II च्या मृत्यूनंतर पूर्व दख्खनमध्ये एक स्वतंत्र राज्य बनले. त्यांनी वेंगीपासून 11व्या शतकापर्यंत राज्य केले.

पश्चिम चालुक्य साम्राज्य: बदामी चालुक्यांचे वंशज, ते 10 व्या शतकाच्या उत्तरार्धात उदयास आले आणि त्यांनी कल्याणी (आधुनिक बसवकल्याण) पासून 12 व्या शतकाच्या अखेरीपर्यंत राज्य केले.

खाजगी कंपनीचे पहिले चंद्र लँडिंग

- 24 फेब्रुवारी, 2024 रोजी, जेव्हा अंतराणी यंत्रांनी तयार केलेले **ओडिसियस लँडर चंद्रावर यशस्वीरित्या उतरले तेव्हा विज्ञान आणि तंत्रज्ञानाच्या क्षेत्रातील एक महत्त्वपूर्ण टप्पा गाठला गेला.**

महत्त्वाचे मुद्दे:

- हे यश **1972 मध्ये नासाचा अपोलो** कार्यक्रम बंद झाल्यानंतर प्रथमच चंद्राच्या पृष्ठभागावर युनायटेड स्टेट्सचे परत येण्याचे चिन्ह आहे.
- अंतराणी मशिन्सचे यशस्वी लँडिंग हे अंतराळ संशोधनातील एक महत्त्वाचा टप्पा आहे, जे चंद्र मोहिमांमध्ये खाजगी क्षेत्राच्या वाढत्या क्षमतांचे प्रदर्शन करते.
- भविष्यात अधिक नियोजित मोहिमांसह, चंद्र हा शोध आणि वैज्ञानिक शोधांचा केंद्रबिंदू आहे.

सुदर्शन सेतू

- देवभूमी द्वारका येथील ओखा किनाऱ्यावरील बेट द्वारका बेटाशी मुख्य भूभाग गुजरातला जोडणारा **सुदर्शन सेतू** या भारतातील सर्वात लांब केबल-स्टेड पुलाचे पंतप्रधान नरेंद्र मोदी यांनी उद्घाटन केले.

- **सिग्रेचर ब्रिज** या नावानेही ओळखला जाणारा हा गुजरातचा पहिला सी लिंक आहे.
- **एकूण लांबी:** 4,772m, 900-m-लांब केबल-स्टेड सेक्शनसह.
- **खर्च:** 978 कोटी रुपये, केंद्र सरकारने निधी दिला.

मरियम नवाज यांनी मुख्यमंत्रीपदाची शपथ घेतली

- मरियम नवाज यांनी पंजाबच्या मुख्यमंत्रीपदाची शपथ घेतली आहे.
- यामुळे **पाकिस्तानच्या पूर्व पंजाब प्रांतात हे पद भूषवणाऱ्या** त्या पहिल्या महिला ठरल्या आहेत.
- 371 सदस्यांच्या पंजाब विधानसभेत 220 मते मिळवून त्या विजयी झाल्या.

बद्दल:

- **पाकिस्तानचे माजी पंतप्रधान नवाझ शरीफ** यांची मुलगी मरियम नवाज या पंजाबचे मुख्यमंत्रीपद भूषवणाऱ्या त्यांच्या कुटुंबातील चौथ्या सदस्या ठरल्या आहेत.
- यापूर्वी, ही भूमिका त्यांचे वडील, त्यांचा भाऊ शहबाज आणि शहबाजचा मुलगा हमजा यांच्याकडे होती.
- **2017 मध्ये नवाझ शरीफ यांना पंतप्रधानपदावरून अपात्र ठरवल्यानंतर** मरियम राजकारणात अधिक सक्रीय झाल्या आणि पक्षात महत्त्वाची भूमिका स्वीकारली.

भारतातील पहिली स्वदेशी हायड्रोजन फ्युल सेल फेरी

- पंतप्रधान नरेंद्र मोदी यांनी **स्वदेशी बनावटीच्या पहिल्या हायड्रोजन फ्युल सेल फेरी बोटीला हिरवा झेंडा दाखवला.**
- हरित नौका उपक्रमाचा एक भाग असलेले हे जहाज **कोचीन शिपयार्ड** येथे बांधण्यात आले.
- हे 24-मीटरचे कॅटामरन आहे जे 50 प्रवाशांना पूर्णपणे वातानुकूलित परिस्थितीमध्ये वाहून नेऊ शकते.
- हा उपक्रम **निव्वळ-शून्य उत्सर्जनासाठी** भारताच्या वचनबद्धतेशी संरेखित करतो, **शाश्वत इंधन स्रोत म्हणून ग्रीन हायड्रोजनची क्षमता दर्शवितो.**
- या फेरीचे प्रक्षेपण भारताच्या तांत्रिक पराक्रमात लक्षणीय प्रगती दर्शवते आणि सागरी अनुप्रयोगांमध्ये हायड्रोजनचा वापर करण्यास चालना देईल अशी अपेक्षा आहे.

- जहाजाचे तंत्रज्ञान पूर्णपणे देशी आहे आणि शहरी गतिशीलता अनुप्रयोगांसाठी देशाच्या इतर भागांमध्ये प्रतिरूपित केले जाऊ शकते.

पंचेश्वर प्रकल्प

- भारत आणि नेपाळ यांच्यात दीर्घकालीन वीजवाटपाच्या करारावर स्वाक्षरी होऊन एक महिन्याहून अधिक काळ लोटला तरी दोन्ही बाजूंनी ऐतिहासिक पंचेश्वर बहुउद्देशीय प्रकल्प (पीएमपी) वरील रखडलेल्या वाटाघाटींवर कोणतीही हालचाल करण्यात यश आलेले नाही.

बद्दल:

- नेपाळमधील 1,30,000 हेक्टर जमीन आणि भारतीय भूभागाच्या 2,40,000 हेक्टर जमिनीच्या सिंचनासाठी पाण्यासह सुमारे 6,480 मेगावॉट ऊर्जा (दोन बाजूंमध्ये समान रीतीने विभागली जावी) निर्मितीचे PMP चे उद्दिष्ट आहे.
- हा प्रकल्प रखडला आहे कारण भारतीय आणि नेपाळी बाजूंनी फायदे वाटण्याबाबत एकमत होऊ शकले नाही.
- वीज समान प्रमाणात विभागली जात असताना, भारताला सिंचन आणि पूर नियंत्रण लाभांचा सिंहाचा वाटा मिळतो.
- दुसरीकडे काठमांडूला पाणी हे 'पांढरे सोने' वाटते आणि भारताने नेपाळला त्याची किंमत मोजावी असे त्यांना वाटते.

तपशील:

- शारदा नदी, ज्याला काली नदी आणि महाकाली नदी देखील म्हणतात, हिमालयातील कालापानी येथे उत्तराखंडमधील पिथौरागढ जिल्ह्यातील 3,600 मीटर (11,800 फूट) उंचीवर उगम पावते.
- हे नेपाळच्या भारताच्या पश्चिम सीमेवर वाहते आणि त्याचे खोरे क्षेत्र 14,871
- चौरस किमी आहे.
- या नदीवर सिंचन आणि जलविद्युत निर्मितीसाठी भारत आणि नेपाळचा संयुक्त उपक्रम असलेले पंचेश्वर धरण प्रस्तावित होते.

महाकाली संधिबद्दल अधिक वाचा.

दुर्मिळ आजारांविरोद्ध भारताची लढाई

- 19 वर्षीय बाल अभिनेत्री सुहानी भटनागरचा डर्माटोमायोसिटिस या दुर्मिळ विकाराने मृत्यू झाला,

ज्यामुळे स्नायूंमध्ये जळजळ होते, त्याच महिन्यात दुर्मिळ रोग दिवस आला. दरवर्षी फेब्रुवारीचा शेवटचा दिवस कोट्यवधी व्यक्तींना आधार देण्यासाठी पवित्र केला जातो, ज्यांना त्यांच्या दुर्मिळ वैद्यकीय परिस्थितीमुळे, दीर्घकाळ दुर्लक्षित आणि कलंकित केले जाते.

जागतिक दृष्टीकोन

- वर्ल्ड हेल्थ ऑर्गनायझेशनच्या मते, दुर्मिळ आजार दर 1,000 लोकसंख्येमागे 1 व्यक्तीला किंवा त्याहून कमी होतात.
- जगभरातील 7,000 हून अधिक ज्ञात आजारांपैकी केवळ 5% उपचार करण्यायोग्य आहेत.
- बहुतेक रुग्णांना सामान्यतः केवळ प्राथमिक उपचार मिळतात ज्यामुळे लक्षणे कमी होतात.
- काहींना त्यांच्या आयुष्यभर अत्याधिक किमतीच्या अँटीडोट्स आणि सहाय्यक औषधांची आवश्यकता असते, जे त्यांना परवडत नाही.

भारतातील दुर्मिळ आजार

- 450 हून अधिक ओळखल्या गेलेल्या रोगांसह, जागतिक दुर्मिळ रोगांच्या घटनांपैकी एक तृतीयांश भारताचा वाटा आहे.
- हे स्पाइनल मस्कुलर ऍट्रोफी आणि गौचर रोग यांसारख्या मोठ्या प्रमाणावर ज्ञात असलेल्यांपासून ते म्यूकोपॉलिसॅकरिडोसिस प्रकार 1 आणि व्हिप्लस रोग यांसारख्या कमी ज्ञात रोगांपर्यंत आहेत.
- अंदाजे 8 कोटी-10 कोटी भारतीय एक किंवा दुसऱ्या दुर्मिळ आजारांने ग्रस्त आहेत; 75% पेक्षा जास्त मुले आहेत.
- तरीही या आजारांकडे दुर्लक्ष केले जाते. संसाधनांच्या मर्यादांशिवाय, दुर्मिळ आजारांबद्दल जागरूकता, निदान आणि औषध विकासात भारत तळाशी आहे.

पुढे जाण्याचा मार्ग:

- राज्य सरकारांनी सामाजिक सहाय्य कार्यक्रम सुरू केले पाहिजेत आणि CoEs अंतर्गत उपग्रह केंद्रे विकसित केली पाहिजेत.
- सार्वजनिक आणि खाजगी कंपन्यांना निधीसाठी सहनियुक्त केले जाऊ शकते;
- कमतरता भरून काढण्यासाठी सीएसआर उपक्रम आणि भागीदारींचा लाभ घेता येतो.

ZSI ने नव्याने सापडलेल्या सागरी गोगलगायीला राष्ट्रपती मुर्मू यांचे नाव दिले आहे

- भारतीय प्राणीवैज्ञानिक सर्वेक्षण (ZSI) ने नव्याने सापडलेल्या सागरी गोगलगायीचे नाव मेलानोक्लॅमिस द्रौपदी, अध्यक्ष द्रौपदी मुर्मू यांच्या नावावर ठेवले आहे.

महत्त्वाचे मुद्दे:

- माणिक लाल डाग हे वैशिष्ट्य असणारे हेड-शील्ड सी स्लग, संशोधकांनी शोधले आहे.
- मेलानोक्लॅमिस द्रौपदी, पश्चिम बंगाल आणि ओडिशा किनाऱ्यावर विशेषतः आढळणारी एक प्रजाती, गुळगुळीत पृष्ठीय पृष्ठभागासह एक लहान, बोथट, दंडगोलाकार शरीर आहे, ज्यामध्ये अग्रभागी सेफॅलिक आणि पोस्टरियर शील्ड नावाच्या दोन पृष्ठीय ढाल समाविष्ट आहेत.
- मेलानोक्लॅमिस द्रौपदी हा एक लहान अपृष्ठवंशी प्राणी आहे, ज्याची कमाल लांबी 7 मिमी पर्यंत पोहोचते, तपकिरी-काळा रंग आणि मागच्या टोकाला माणिक लाल ठिपका असतो.
- हे हर्माफ्रोडाइटिक आहे आणि सामान्यतः आंतर-भरतीच्या क्षेत्रात रेंगाळते, वालुकामय समुद्रकिनाऱ्यांवर क्रॉलचे चिन्ह सोडते.
- नोव्हेंबर ते जानेवारी दरम्यान प्रजातीचे पुनरुत्पादन होते.
- जरी मेलानोक्लॅमिस वंशाच्या प्रजाती प्रामुख्याने इंडो-पॅसिफिक महासागरातील समशीतोष्ण प्रदेशात आढळतात, तरी मेलानोक्लॅमिस द्रौपदीसह तीन प्रजाती उष्णकटिबंधीय प्रदेशात वितरीत केल्या जातात.
- संशोधकांच्या म्हणण्यानुसार, जिवंत मेलानोक्लॅमिस द्रौपदी प्राणी पारदर्शक श्लेष्मा स्रवतात ज्यामुळे एक आवरण तयार होते जे वाळूच्या कणांना पॅरापोडियल जागेत प्रवेश करण्यापासून प्रतिबंधित करते.
- ते गुळगुळीत वाळूच्या खाली रेंगाळतात, एक हलणारी कॅप्सूल तयार करतात जिथे शरीर क्वचितच दृश्यमान असते.

गंभीर खनिजांचा लिलाव

- खाण मंत्री प्रल्हाद जोशी यांच्या म्हणण्यानुसार, भारताने ₹30 ट्रिलियन रुपये (अंदाजे \$362 अब्ज) किमतीच्या गंभीर खनिजांच्या लिलावाचा दुसरा टप्पा सुरू केला आहे.

- या लिलावामध्ये आठ राज्यांमध्ये असलेल्या 18 ब्लॉक्सचा समावेश आहे आणि त्यात कोबाल्ट, निकेल आणि ग्रेफाइट सारख्या खनिजांचा समावेश आहे.

बद्दल:

- गंभीर खनिजे ही खनिजे आहेत जी आर्थिक वाढ आणि राष्ट्रीय सुरक्षेसाठी महत्त्वपूर्ण मानली जातात.
- पुरवठा कमी होण्याची शक्यता आणि त्याचा अर्थव्यवस्थेवर होणारा संभाव्य परिणाम इतर कच्च्या मालापेक्षा तुलनेने जास्त असताना खनिज ही श्रेणी मिळवते.
- या जोखमीचे मूल्यमापन विचारात असलेल्या खनिजाची आयात अवलंबित्व, पुनर्वापरक्षमता आणि प्रतिस्थापनता यासारख्या घटकांचा आदर्शपणे विचार करते.

रोएन ओल्मी

- गोव्यातील संशोधकांनी टर्मिटोमाइसेस नावाच्या जंगली मशरूमच्या प्रजातीपासून सोन्याचे नॅनोकण तयार करून महत्त्वपूर्ण यश मिळवले आहे, जे किनारपट्टीच्या राज्यात लोकप्रिय आहे.
- स्थानिक पातळीवर 'रोएन ओल्मी' नावाने ओळखल्या जाणाऱ्या आणि दीमक टेकड्यांवर वाढणाऱ्या मशरूमची या उद्देशासाठी शुद्ध त्रि-आयामी पेलेटाइड स्वरूपात संवर्धन करण्यात आले आहे.

बद्दल:

- रोएन ओल्मी ही मशरूमची प्रजाती आहे जी टर्मिटोमाइसेस वंशात येते.
- गोव्यात, याला सामान्यतः 'रोएन ओल्मी' असे संबोधले जाते आणि हे एक आवडते खाद्य जंगली मशरूम आहे, विशेषतः पावसाळ्यात त्याचा स्वाद घेतला जातो.

निवासस्थान आणि प्रसार

- रोएन ओल्मी मशरूम दीमकांच्या ढिगाऱ्यावर वाढतात आणि त्यांच्या वाढीसाठी दीमकांवर अवलंबून असतात, त्यांचे स्वतंत्र अस्तित्व नसते.
- ते मूळचे पश्चिम घाटाचे रहिवासी आहेत, जेथे घनदाट जंगल छत आणि उच्च आर्द्रता त्यांच्या प्रसारासाठी योग्य वातावरण तयार करते.

पर्यावरणीय प्रभाव

- रोएन ओल्मी मृत वनस्पतींच्या अर्ध्या भागाचे पौष्टिक-दाट मातीत रूपांतर करून जंगल आणि गवताळ प्रदेशातील परिसंस्थांमध्ये महत्त्वपूर्ण योगदान देते.
- हे एक शक्तिशाली बायो डिग्रेडिंग फंगस म्हणून काम करते.

पोषण आणि आरोग्य विषयक फायदे

- रोएन ओल्मीसह टर्मिटोमाइसेस प्रजाती **खाण्यायोग्य आहेत आणि त्यांच्या अद्वितीय पोत, चव, पौष्टिक रचना आणि औषधी फायद्यांसाठी त्यांचे मूल्य आहे.**
- ते **ॲंटीॲक्सिडेंट आणि प्रतिजैविक गुणधर्म प्रदर्शित** करतात.
- त्यांचे वांशिक-औषधी महत्त्व आशिया आणि आफ्रिकेतील विविध स्थानिक समुदायांमध्ये मान्य केले जाते.

विक्रमादित्य वैदिक घड्याळ

- मध्य प्रदेशातील उज्जैन येथील जंतरमंतरमध्ये 85 फूट टॉवरवर वसलेल्या विक्रमादित्य वैदिक घड्याळाचे पंतप्रधान नरेंद्र मोदी यांच्या हस्ते उद्घाटन करण्यात आले.

भारतीय 'पंचांग' वर आधारित घड्याळ:

- ही अनोखी प्रणाली **भारतीय 'पंचांग'** वर आधारित आहे.
- हे **ग्रहांची स्थिती, मुहूर्त आणि ज्योतिषीय गणनांसह भरपूर माहिती प्रदान** करते.
- हे भारतीय मानक वेळ (IST) आणि ग्रीनविच मीन टाइम (GMT) देखील प्रदर्शित करते.
- उज्जैनला काळाच्या गणनेत समृद्ध इतिहास आहे. 300 वर्षांपूर्वी उज्जैन येथून जगाची प्रमाणवेळ ठरविण्यात आली.
- **कर्कवृत्त ज्या शहरातून जाते, ते शहर वेळ मोजण्याचे केंद्र मानले जाते.**

वैदिक घड्याळाची अद्वितीय वैशिष्ट्ये:

- घड्याळ केवळ वेळ दर्शविण्यापलीकडे अनेक उद्देश पूर्ण करते.
- हे चंद्राची **स्थिती, पर्व, शुभ मुहूर्त, घटी, नक्षत्र आणि बरेच काही** यासारखे तपशील प्रदान करते.
- खगोलशास्त्रीय सिद्धांतांवर आधारित भारतीय वेळ गणनेची परंपरा पुनरुज्जीवित करणे हे त्याच्या डिझाइनचे उद्दिष्ट आहे.

घड्याळाची ऑपरेशनल यंत्रणा:

- वैदिक घड्याळ एका सूर्योदयापासून दुसऱ्या सूर्योदयापर्यंतच्या वेळेची गणना करते, कालखंडाला 30 भागांमध्ये विभाजित करते.
- ISD नुसार प्रत्येक तासात 48 मिनिटे असतात. घड्याळ 0:00 वाजता सूर्योदयासह सुरू होते आणि 30 तास चालते.

ग्रीनविच मीन टाइम (जीएमटी) समजून घेणे: ग्रीनविच मीन टाइम, लंडनच्या ग्रीनविच येथील रॉयल ऑब्झर्व्हेटरीमध्ये सरासरी सौर वेळ, टाइमकीपिंगसाठी बेंचमार्क म्हणून काम करते. 19व्या शतकात स्थापन झालेल्या, रॉयल वेधशाळेला प्राइम मेरिडियन (0° रेखांश) म्हणून नियुक्त करण्यात आले होते, ज्यामुळे पृथ्वीचे पूर्व आणि पश्चिम गोलार्धांमध्ये विभाजन होते.

नागरी लेखा दिवस 2024

- 1 मार्च रोजी नागरी लेखा दिन 2024 हा **भारतीय नागरी लेखा सेवा (ICAS) च्या 48 व्या स्थापना दिनानिमित्त नवी दिल्ली येथे साजरा** करण्यात आला.

महत्त्वाचे मुद्दे:

- **भारतीय नागरी लेखा सेवेची स्थापना 1976 मध्ये** केंद्र सरकारच्या खात्यांची देखरेख ऑडिटपासून विभक्त झाल्यानंतर करण्यात आली.
- यामुळे **भारताचे नियंत्रक आणि महालेखा परीक्षक यांना या जबाबदारीतून काढून टाकण्यात आले.**
- ICAS ही भारतातील नागरी सेवांपैकी एक आहे ("गट A") आणि ती **केंद्रीय वित्त मंत्रालयाच्या खर्च विभागांतर्गत येते.**
- केंद्र सरकारचे लेखापरीक्षण आणि लेखाविषयक कार्ये वेगळे करण्याच्या उद्देशाने ही सेवा भारतीय लेखा व लेखा विभागाकडून प्रतिनियुक्ती आणि हस्तांतरणासह तयार करण्यात आली होती.
- ICAS भारत संघ आणि राज्यांच्या सरकारी खात्यांशी **संबंधित प्रक्रिया, प्रणाली आणि फॉर्मच्या विकासासाठी जबाबदार आहे.**
- हे सरकारी लेखा नियम, 1990 नुसार पावत्या आणि देयकांच्या लेखाजोखासाठी मॅन्युअल, नियम आणि प्रक्रिया तयार करते आणि ऑटोमाइझ करते.
- ICAS मासिक आणि वार्षिक खाते **विवरणे देखील तयार करते, महसूल, तूट आणि कर्जाचे नियतकालिक ऑडिट करते आणि भारतीय रिझर्व्ह बँकेसह भारत सरकारच्या रोख शिल्लकांचे निरीक्षण करते आणि समेट करते.**

डूमसडे ग्लेशियर

- **थेट्स ग्लेशियर, ज्याला अनेकदा "डूमसडे ग्लेशियर" असे संबोधले जाते, तिची वेगाने झीज 1940 च्या दशकातच सुरू झाली असण्याची शक्यता आहे, असे नवीन उपग्रह तंत्रज्ञानाचा वापर करून केलेल्या अभ्यासातून दिसून आले आहे.**

स्थान: पश्चिम अंटार्क्टिकामध्ये स्थित, थेट्स ग्लेशियर अंदाजे 192,000 चौरस किलोमीटर (74,000 चौरस मैल) पसरलेले आहे आणि अमुंडसेन समुद्राला लागून आहे.

महत्त्व: थेट्स ग्लेशियर, अंटार्क्टिकामधील सर्वात रुंद आणि जलद-वाहणाऱ्या हिमनद्यांपैकी एक, पश्चिम अंटार्क्टिक बर्फाच्या शीटमधून महासागरात बर्फाच्या प्रवाहासाठी एक प्रमुख नलिका म्हणून काम करते, जागतिक समुद्र पातळी वाढण्यास महत्त्वपूर्ण योगदान देते.

चिंता:

- अलिकडच्या वर्षात थेट्स ग्लेशियरचे जलद वितळणे आणि पातळ होत असल्याचे दिसून आले आहे.
- ग्राउंडिंग लाइनची माघार, संक्रमण बिंदू जेथे ग्लेशियरचा बर्फ बेडरॉकवर विसावण्यापासून समुद्रावर तरंगण्याकडे सरकतो, ग्लेशियर अस्थिर करतो आणि समुद्र पातळी वाढण्यास हातभार लावतो.
- ग्लेशियरच्या संपूर्ण पतनामुळे समुद्राची पातळी अनेक फुटांनी वाढू शकते आणि पश्चिम अंटार्क्टिक बर्फाच्या शीटची स्थिरता कमी होऊ शकते, ज्यामुळे आपत्तीजनक जागतिक पूर येऊ शकतो.

थेट्स ग्लेशियर अंटार्क्टिक बर्फाच्या शीटचा एक महत्त्वपूर्ण घटक आहे. त्याचे जलद वितळणे जागतिक समुद्र-पातळीच्या वाढीसाठी महत्त्वपूर्ण धोके निर्माण करते, ज्यामुळे हवामान बदलाचे परिणाम कमी करण्यासाठी धोरणांची तातडीची गरज अधोरेखित होते. हिमनदी वितळण्याच्या अवस्थेत असताना ग्लेशियरची माघार ही एका अत्यंत एल निनो घटनेमुळे उद्भवली असण्याची शक्यता आहे.

Maharashtra ka mahapack

Live classes, Test series
Recorded videos, E-books

MPSC (राज्यसेवा) MPSC (संयुक्त) महाराष्ट्र पोलीस
तलाठी, वनरक्षक, कृषी विभाग महानगर पालिका नगर
परिषद, जिल्हा परिषद, SSC & ALL OTHER STATE
EXAM